

Programkommissionens förslag till partiprogram

Vänsterpartiets kongress 2020

Innehållsförteckning

INLEDNING	1
VÅRA IDEOLOGISKA UTGÅNGSPUNKTER	2
KAPITALISMEN, KLASSAMHÄLLET OCH KÖNSMAKTSORDNINGEN	2
SOCIALISMEN IDAG OCH IMORGON	3
EN FEMINISTISK KAMP FÖR ETT JÄMSTÄLLT SAMHÄLLE	5
ETT PARTI PÅ EKOLOGISK GRUND	6
RASISM OCH ANTIRASISM	7
VÄNSTERPARTIET – ETT FÖRÄNDRANDE PARTI	8
PRINCIPER FÖR VÄNSTERPARTIETS POLITIK	9
DEN GENERELLA VÄLFÄRDEN	9
MAKT OCH INFLYTANDE I ARBETSLIVET	9
UTVECKLA TEKNIKEN	10
GEMENSAMT ÄGANDE OCH EKONOMISK DEMOKRATI	11
HELA LANDET MÅSTE FÅ LEVA	12
ALLA MÄNNISKORS LIKA VÄRDE	12
INTERNATIONELL SOLIDARITET	13
EUROPEISKT SAMARBETE	14
KLIMATKAMPEN	15
HOTET FRÅN HÖGERPOPULISM, RASISM OCH NYFASCISM	17
TILL DEMOKRATINS FÖRSVAR OCH FÖRDJUPNING	17
KULTUR OCH MEDIA	18
MED FÖRTROENDE MOT FRAMTIDEN	19

1 INLEDNING

2
3 Människor har i alla tider samlats för att tillsammans skapa tryggare och friare samhällen.
4 Vänsterpartiet är en sådan gemenskap. Idéer för frigörelse, utveckling och jämlikhet är
5 grunden för vår gemenskap. Vi ser att världen bär på stora rikedomar och kunskaper som
6 kan användas till att utveckla våra samhällen och skapa fred, jämlikhet och ett bättre liv för
7 alla. Vänsterpartiet finns för att göra verklighet av vår tids möjligheter.

8
9 Idag försvåras människors liv av att stora resurser kontrolleras av några få, och av
10 ojämlikhet och segregation som skapas av det kapitalistiska systemet.
11 Könsmaktsordningen begränsar individens möjlighet att själv forma sitt liv. Ekonomiska
12 kriser, klimatförändringar, sociala svårigheter och ohälsa kan lindras eller lösas genom
13 utökad demokrati och mer jämlik fördelning. Vänsterpartiet arbetar tillsammans med andra
14 progressiva rörelser för att skapa sådan förändring.

15
16 Vänsterpartiet är ett socialistiskt, feministiskt och antirasistiskt parti på ekologisk grund. Vi
17 är en del av arbetarrörelsen, kvinnorrörelsen, den antirasistiska rörelsen och miljörörelsen,
18 internationellt och i Sverige. Partiets politik och verksamhet bestäms av vårt mål: att
19 förverkliga ett samhälle grundat på demokrati, jämlikhet och solidaritet, ett samhälle befriat
20 från klass-, köns- och rasistiskt förtryck, ett rättvist och ekologiskt hållbart samhälle där
21 människor bygger sin egen framtid i frihet och samverkan. För att kunna förändra
22 samhället måste vi förstå hur det fungerar. Teori och praktik förutsätter varandra. För
23 Vänsterpartiet är marxistiska och feministiska teorier viktiga politiska verktyg som ska
24 användas kritiskt och prövande.

25
26 Det finns mer som förenar människor än som skiljer dem åt. Mycket av det vi vill ha och
27 behöver, som värme och mat, närhet och omsorg, är samma för oss alla. Det gäller också
28 friheten att uttrycka sig och forma sin egen framtid. Samtidigt finns ett ömsesidigt
29 beroende där grannar, arbetskamrater och andra i omgivningen kan bidra till att främja eller
30 hindra varandras trygghet och frihet. Kapitalismen med sitt fåtalsvälde, sin ständiga
31 konkurrens och sin kortsiktighet står i motsättning till solidaritet och samarbete.

32
33 De klyftor och olikheter i makt och välstånd som finns i Sverige och världen är
34 odemokratiska och skadliga. Det leder till distans, misstro och motsättningar mellan
35 människor. Vi ser att det är möjligt att bygga samhällen som stärker solidaritet och
36 förtroende mellan människor, där städerna är gjorda så att människor kan mötas och där
37 landsbygden är rik på möjligheter. Det gäller också internationellt, där länder har allt att
38 vinna på varandras utveckling.

39
40 Ett samhälle som byggs i gemenskap, genom samarbete, solidaritet och respekt för
41 olikheter blir ett bättre samhälle. Vänsterpartiet förespråkar en djupgående demokratisering
42 av samhällets viktiga områden så att människors inflytande över såväl det egna livet som
43 samhället i stort ökar. Det kan handla om att äga och styra nyckelfunktioner tillsammans,
44 att fler arbetsplatser drivs av dem som arbetar där och att staten sätter ramarna för
45 utfasningen av fossila bränslen.

46
47 Vi verkar för ett samhälle där människor kan forma sina liv både självständigt och i
48 samarbete med andra. För en demokrati där vi alla har respekt och ansvar för varandra.

52 **VÅRA IDEOLOGISKA UTGÅNGSPUNKTER**

53
54 Samhället är i ständig förändring. Politiska och sociala motsättningar driver tillsammans med
55 teknologisk utveckling och ändrade materiella förhållanden utvecklingen framåt. Vänsterpartiets
56 utgångspunkt är att människan både kan och vill påverka samhället som hon lever i. De rättigheter
57 som människor i Sverige och i andra länder har kämpat sig till har kunnat vinnas genom folkrörelser,
58 politiskt arbete och en tilltro till att inget är för alltid givet. Därför är Vänsterpartiets uppgift idag att
59 vara en samlingsplats för dem som strävar efter vår tids framsteg. Genom att i praktiskt arbete
60 förändra samhället gör vi livet rikare och bättre för fler, samtidigt som vi också skapar förutsättningar
61 för större strukturella samhällsförändringar i framtiden.

62
63 I det här avsnittet av partiprogrammet beskriver vi Vänsterpartiets ideologiska
64 utgångspunkter. Vår syn på socialism, feminism och antirasism, vår förståelse av klass och
65 kön, hur vi står på ekologisk grund och varför vår organisation avspeglar hur vi vill
66 förändra samhället.

67

68

69 **Kapitalismen, klassamhället och könsmaktsordningen**

70
71 Kapitalismen definieras av att ett litet fåtal genom sitt ägande av resurser ges makt över ekonomin och
72 produktionen. Som en följd av detta organiseras produktionen utifrån motiv om vinstmaximering
73 snarare än för att tillfredsställa mänskliga behov. Det enskilda företags vinstintressen överordnas
74 miljöhänsyn, de arbetandes villkor och produktionens övergripande effekter på samhället.

75
76 Kapitalismen både skapar och förutsätter ett klassamhälle. Vänsterpartiet menar att uppdelningen i
77 olika klasser har sin grund i produktionen. Den som lever på löneinkomst och saknar makt över sitt
78 eller andras arbete tillhör arbetarklassen. Mot dessa står den lilla grupp kapitalägare som kontrollerar
79 kapital i en sådan utsträckning att det ger en avgörande makt över samhällsutvecklingen.

80
81 Klassamhället visar sig genom att människors möjligheter att göra val och utöva makt över sin
82 omgivning beror på vilken bakgrund de har. En människas klasstillhörighet kan avgöra hennes
83 skolgång, hur länge hon lever, vilket inflytande hon har över sitt arbete och vilken vård och omsorg
84 hon har tillgång till. Områden där många med arbetaryrken bor har generellt sämre välfärdsservice,
85 sämre skolresultat och hälsostatus. I områden med många höginkomsttagare är hälsan istället god och
86 det råder goda chanser för att barnen ska få en bra skolgång och äldre en värdig omsorg.

87
88 Även om den grundläggande motsättningen mellan arbete och kapital består är klassamhället
89 föränderligt. Idag kan vi se hur löntagarna alltmer skiktas utifrån etnicitet. På samma gång börjar
90 villkoren i traditionella tjänstemannaryken i växande omfattning likna villkoren i traditionella
91 arbetaryrken.

92
93 Den kapitalistiska ekonomins utveckling i vår samtid präglas av en extrem maktkoncentration och
94 expansion till nya områden. Kapitalets strävan efter att göra fler företeelser till varor eller tjänster har
95 kommit att omfatta allt fler verksamheter såsom den svenska välfärden och finanssektorn.
96 Kapitalismens mekanismer bygger inte på en fri marknad eller konkurrens utan leder till monopol så
97 att allt färre kapitalägare successivt kontrollerar allt större andelar av marknaden.

98
99 Könsmaktsordningen är en maktstruktur som skild från klassamhället påverkar samhällets
100 organisering. Könsmaktsordningen konstruerar och utgår ifrån att det finns två kön – manligt och
101 kvinnligt – som är olika och som värderas olika. Könsmaktsordningen ger gruppen män makt över
102 gruppen kvinnor och ger män fördelar som de inte frivilligt avstår från. Könsrollerna är avgränsade så
103 att det uppstår en uppdelning där män och kvinnor tillskrivs olika egenskaper, ägnar sig åt olika slags
104 arbete och rör sig i skilda sammanhang. Vad som anses manligt respektive kvinnligt omdefinieras i en

105 ständig process, men strukturen har bestått i att det finns två skilda kön, där det manliga värderas
 106 högre. Könsmaktsordningen innebär också att andra kön än det manliga och kvinnliga osynliggörs.
 107

108 Nedvärderingen av kvinnor kan märkas i alla skeden av en kvinnas liv – från hur hon behandlas i
 109 förskolan och hennes lön och villkor på arbetsmarknaden, till hur fritiden organiseras och hur hälso-
 110 och sjukvården fungerar. Nedvärderingen tar sig olika uttryck och kan legitimeras mer eller mindre
 111 dolt genom alltifrån myndighetsutövning till sociala normer. Överordningen av män avspeglas också i
 112 hela samhället och ger tillgång till mer makt, ekonomiska resurser och större handlingsutrymme för
 113 manliga individer och grupper. Konsekvenserna för dem som avviker eller väljer att avvika från de
 114 tillskrivna egenskaperna, heteronormen eller tvåkönsnormen, normen om två skilda kön, såsom trans-,
 115 icke-binära och queera personer, är direkta och allvarliga. Det grövsta uttrycket för
 116 könsmaktsordningen är mäns våld som riktas mot alla – kvinnor, barn, personer med andra
 117 könsidentiteter, andra män och den egna personen.
 118

119 Alla människor, kvinnor, män och personer med andra könsidentiteter, förlorar på
 120 könsmaktsordningen. Män som grupp har fördelar av könsmaktsordningen men är i själva
 121 verket som individer förlorare sett till den frigörelse som upplösta könsroller skulle
 122 medföra. Utöver att den manliga könsrollen är destruktiv och begränsande för individens
 123 personliga uttryck, innebär uppdelningen mellan könen och nedvärderingen av kvinnor
 124 också att män berövas närhet, samvaro och samarbete med kvinnor och andra.
 125

126 Socialism leder inte per automatik till jämställdhet, och feminism innebär inte per
 127 automatik socialism. Men vi vet att både kapitalet och könsmaktsordningen kategoriserar
 128 och rangordnar människor. Varken gruppen män eller gruppen kvinnor är emellertid
 129 enhetlig och det finns också personer som inte definierar sig inom dessa kön. Med en
 130 intersektionell analys och en transanalys fördjupas vår kunskap om och förståelse av hur
 131 könsförtrycket ser olika ut och vilka redskap som behövs för att krossa strukturer och de
 132 destruktiva normerna. Flera maktordningar kan samverka för att förvärpa förtrycket. Bland
 133 annat spelar kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller
 134 annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder och klass in i hur
 135 förtrycket ser ut och för olika personer.
 136

137 Inom det kapitalistiska samhället återskapas och skapas maktstrukturer som på olika sätt samverkar
 138 med varandra. Rasismen används för att legitimera en orättfärdig världsordning och klassamhället.
 139 Arbetsdelningen mellan män och kvinnor såsom obetalt hemarbete och undervärdering av
 140 kvinnoyrken försvagar löntagarnas sammanhållning. Utsatta grupper och minoriteter såsom arbetslösa
 141 och nyanlända utnyttjas för att pressa ner löner och skapa otrygghet för alla löntagare. Normer kring
 142 sexualitet, kultur, funktionalitet och annat samspelar med hur makt utövas. Många av dessa förtryck är
 143 oberoende av klassamhället och könsmaktsordningen och därför möjliga att upplösa på kort sikt.
 144 Frigörelse för mindre grupper är viktigt för att skapa bättre levnadsförhållanden och för positiv
 145 erfarenhet av politisk organisering.
 146
 147

148 **Socialismen idag och imorgon**

149
 150 I vår tid är tillgången till resurser och kunskap som kan berika samhällets alla delar – inte
 151 bara ett fåtal kapitalägare – större än någonsin. Välståndet har ökat under lång tid, men
 152 måste fördelas jämligt för att inte fastna hos en liten privilegierad elit. Den nya teknologin
 153 ger möjligheter som kan frigöra samhället från fossilberoende, höja människors livskvalité
 154 och skapa en bättre välfärd. Vi i Vänsterpartiet vill inte gå miste om denna potential och
 155 kommer att kämpa mot de omoderna och stelbenta ekonomiska intressen som vill hindra
 156 utveckling. Frihet, trygghet och jämlikhet finns inom räckhåll. Socialismen finns inom
 157 räckhåll.
 158

159 Världen utvecklas snabbt och det gångna århundradet har lärt oss att politisk organisering alltid kan
 160 förändra mer än vad som först verkar möjligt. Våra rörelers viktiga segrar såsom förkortad arbetstid,
 161 sexualbrottslagstiftning, rätten till utbildning och den utbyggda välfärden visar hur frigörelse och
 162 framsteg kan uppnås genom rörelse. Också reaktionära krafter kan organisera sig och vinna mark, men
 163 inte om motståndet är starkare. Det är svårt att förutse framtiden, men det är möjligt att forma den.
 164 Våra rörelser kan förändra och om vi samlar många kommer vi att förändra. Socialismen är möjlig.

165
 166 Det kapitalistiska samhällets motsättningar är tydligare än någonsin och det väcker längtan
 167 efter alternativ. Klimatkampen kräver ett stopp för fossilkapitalet och demokratisk styrning
 168 av nyckelsektorer i omställningen, men den kapitalistiska ekonomin går i motsatt riktning.
 169 Klyftorna i samhället ökar medan eliten berikar sig. Koncentrationen av makt och rikedom
 170 sker på bekostnad av gemensamma behov som vård, skola och en levande landsbygd.
 171 Arbetsmarknaden blir otryggare för såväl arbetare som tjänstemän medan arbetsgivarnas
 172 profit ökar. Det är hög tid att befria människorna från kapitalets nyckfulla intressen och
 173 orimliga logik. Alternativet finns: att demokratisera ekonomin och bygga ett samhälle för
 174 oss alla, inte bara för några få. Socialismen är nödvändig.

175
 176 Vänsterpartiet är ett socialistiskt parti och kämpar för ett socialistiskt samhälle.
 177 Socialismen är en idégemenskap och rörelse som förbättrar majoritetens livsvillkor och
 178 motverkar de orättvisor som kapitalismen skapar. Socialismen organiserar samhället och
 179 ekonomin utifrån demokratiska principer.

180
 181 Samhället ska utgå från människors behov och vilja till frihet, inte kapitalets. Det innebär
 182 att social och ekologisk hållbarhet ska leda samhällets utveckling och planering så att
 183 rättigheter såsom god hälsa, trygg arbetsmiljö och jämlika uppväxtvillkor kan skapas och
 184 vårdas.

185
 186 Socialistiska lösningar finns redan i dagens samhälle. De är skapade av arbetarrörelsens
 187 segrar och vilar på solidaritet, gemensamt ansvar för gemensamma omständigheter och
 188 bred förankring i demokratiska arbetssätt. Den generella välfärden har byggts upp genom
 189 facklig och politisk kamp av arbetarrörelsen och den feministiska rörelsen. Vi tar hand om
 190 varandra i gemenskap. Alla människor har behov av skola, vård och omsorg – därför ska de
 191 verksamheterna vara solidariskt och kollektivt ordnade.

192
 193 I ett verkligt jämlikt samhälle kan ingens frihet vara på bekostnad av någon annans.
 194 Vänsterpartiet motsätter sig rika länders utnyttjande av människor i fattigare länder och den
 195 nykolonialism som sker i det globala ekonomiska systemet. Ojämlighet och motsättningar
 196 mellan grupper skadar både de som utsätts och grundvalarna för en välfungerande
 197 demokrati, men möjliggör den för kapitalismen nödvändiga exploateringen och
 198 konkurrensen. Därför har socialismen både som mål och strategi att skapa jämlikhet, och
 199 förenar därmed olika slags frigörelsekamper.

200
 201 Med ägande följer makt. En socialistisk samhällsutveckling med syfte att demokratisera
 202 ekonomin kommer att förändra ägandestrukturen i samhället och förutsätter att det
 203 gemensamma ägandet ökar och används aktivt för hela samhällets intressen. I både
 204 privatägda företag och inom offentlig sektor ska löntagarnas inflytande öka, både över
 205 arbetets organisering och över verksamhetens innehåll. Hur produktionens resultat fördelas
 206 är det tydligaste spänningsfältet i motsättningen mellan arbete och kapital. En större del av
 207 de värden som skapas ska komma fler till del, såväl i form av löneutveckling och
 208 arbetstidsförkortning som i ökad gemensam konsumtion.

209
 210 En socialism som inte förenas med demokrati är inte en socialism värd namnet.
 211 Utvecklingen under nittonhundratalet visade tydligt att socialismen inte kan förenas med
 212 auktoritära samhällsbyggen. I Sverige såväl som i vår omvärld har demokratiska framsteg
 213 kunnat vinnas genom kamp från arbetarrörelsen tillsammans med andra progressiva

214 rörelser. För dagens socialistiska rörelse måste dessa historiska segrar försvaras och
 215 fördjupas. Politiska fri- och rättigheter har ett värde i sig själva, men kan enbart fullt ut
 216 förverkligas i jämlika samhällen, där den ekonomiska makten inte tillåts begränsa var och
 217 ens frihet.

218
 219 Det socialistiska samhället kommer att fortsätta utvecklas, precis som alla tidigare
 220 samhällen gjort. Frihet, jämlikhet och demokrati är för oss inga statiska tillstånd, utan
 221 ramar som fylls med människors personliga uttryck, val och viljor. Varje socialistiskt
 222 samhälle kommer att ha brister och inslag av konflikt men har oändliga möjligheter till liv
 223 och utveckling.

224
 225

226 **En feministisk kamp för ett jämställt samhälle**

227
 228 Vänsterpartiet verkar för ett samhälle som är fritt från förtryck och diskriminering. Vi är ett
 229 feministiskt parti, och med det menas att vi ser att det finns en könsmaktsordning som konsekvent
 230 överordnar män på kvinnors bekostnad och att vi arbetar politiskt för att upphäva denna maktstruktur.
 231 Vårt mål är en fri och demokratisk värld där alla människor är jämställda utan förtryckande normer
 232 eller könsuppdelning.

233
 234 Idag upprätthåller, återskapar och skyddar rådande samhällsstrukturer den maskulina normen på
 235 bekostnad av både kvinnors och mäns frigörelse. Ett fullt ut demokratiskt samhälle är ett jämställt
 236 samhälle och för att komma dit krävs en feministisk kamp.

237
 238 Den destruktiva manlighetsnormen som präglar vårt nuvarande samhälle kommer till uttryck genom
 239 att det som ses som manligt och maskulint värderas högre än det som ses som kvinnligt och feminint.
 240 Genom olika former av förtryckande våld åtnjuter grupper som uppfyller manlighetsnormens krav
 241 fördelar och makt över dem som underordnas, avviker eller står utanför. Fördelar i form av bland
 242 annat högre inkomster och mer inflytande i samhället. När personer eller grupper avviker, ifrågasätter
 243 eller väljer att stå utanför normen så utgör dessa ett hot mot dem som åtnjuter fördelar i det rådande
 244 samhällssystemet.

245
 246 Att stärka kvinnor som grupp och frigöra kvinnors kroppar och arbete från ekonomisk kontroll och
 247 våld är en viktig strategi för att bryta könsmaktsordningen.

248
 249 Mäns våld mot kvinnor är ett strukturellt samhällsproblem. Den insikten måste präglade samhällslivets
 250 olika områden, så som utbildningsväsende, stadsplanering och rättssystem, och leda till konkreta
 251 åtgärder. Mäns våld mot kvinnor är könsmaktsordningen yttersta uttryck och inget som enkelt kan
 252 avhjälpas enkom genom förändrad lagstiftning. Det mesta av våldet sker i hemmet och skär genom
 253 alla samhällsskikt. Våldet bygger på djupt liggande föreställningar om mäns makt över och rätt till
 254 kvinnors kroppar och sexualitet. Vi ser därför att mäns våld mot kvinnor måste förstås som en del i
 255 den ojämställdhet som präglar samhället, och att bekämpandet av detta samhällsproblem går hand i
 256 hand med att stärka kvinnors ställning på samhällets samtliga områden.

257
 258 Kunskap om våldets olika uttryck måste stärkas och mötas med specifika åtgärder. Våld och kontroll i
 259 hederns namn har, liksom mäns våld i övrigt, generellt sin grund i kön och kulturella föreställningar
 260 om dessa. Det specifika med hedersrelaterat våld är att det utövas med kollektiva kontrollmekanismer.

261
 262 Utifrån en feministisk förståelse av arbete är det avgörande att se hur lönearbete och oavlönat
 263 hemarbete åtskiljs och hur detta fördelas mellan könen. I heterosexuella parrelationer tar kvinnor idag
 264 huvudansvaret för det obetalda hemarbetet. På arbetsmarknaden är yrken där de flesta anställda är
 265 kvinnor generellt lägre värderade än yrken där män dominerar. På samma sätt är det vanligare att
 266 kvinnor har otrygga anställningsformer och mindre frihet i och inflytande över det egna arbetet. Att
 267 motverka denna ojämställda arbetsdelning mellan män och kvinnor är en viktig feministisk uppgift.

268

269 Ett jämställt samhälle uppnås genom en målmedveten feministisk kamp. Det jämställda samhället ser
270 att varje människa – oavsett könsidentitet, sexualitet eller bakgrund – äger en obestridlig rätt till
271 respekt och omsorg. Vänsterpartiet verkar för ett jämställt samhälle där destruktiva normer om en
272 individs könsidentitet inte påverkar dess levnadsvillkor och möjligheter.

273

274

275 **Ett parti på ekologisk grund**

276

277 Människorna är en del av naturen och ingår i jordens ekosystem. Hur vi organiserar våra samhällen
278 och använder resurser spelar roll för hur vår miljö utvecklas nu och i framtiden. Vänsterpartiet ser
279 människornas levnadsförhållanden och värden så som frihet och demokrati som sammanbundna med
280 ekosystemens och klimatets utveckling. Att värna och stärka den biologiska mångfalden, hantera
281 uppvärmningen och stoppa negativ klimatpåverkan handlar om att skapa politiska förutsättningar för
282 ett jämlikt och demokratiskt samhälle och i förlängningen för ett socialistiskt samhälle.

283

284 Kapitalismens motsättningar tydliggörs av klimatfrågan på ett sätt som ingen kris tidigare gjort. Ett
285 system som strävar efter att göra allt till varor och ständigt expandera kommer att undvika kostnader
286 för att skydda ekologiska värden och hindra mänskligt lidande. Den samtida miljöproblematiken har
287 sin huvudsakliga orsak i de specifikt kapitalistiska sociala och ekonomiska förhållandenas dynamik.
288 Miljöförstörelsen är idag inte en fråga om oavsedda konsekvenser av produktionen, utan om att den är
289 orienterad gentemot profitmaximering oavsett dess sociala och ekologiska konsekvenser.

290

291 De mest akuta – klimatförändringarna, förlust av biologisk mångfald och ohållbar
292 landanvändning – sker parallellt men förstärker varandra. De leder till allvarliga
293 konsekvenser i många led som i grunden hotar våra och andras livsbetingelser. Vår politik
294 handlar om att ge de komplexa ekosystemen det utrymme de behöver för sin långsiktiga
295 överlevnad. Detta ser vi som en förutsättning för samhällets möjlighet att ge alla lika
296 villkor och skapa ett rikt och fritt liv. Vårt samhälle behöver utvecklas tills varje del av
297 produktionen är hållbar.

298

299 Klimat och miljö är politiskt – maktstrukturer och den imperialistiska maktordningen
300 präglar också här vem som utövar makt och vem som drabbas. Om planetens begränsade
301 resurser ska kunna fördelas rättvist krävs demokrati, social hållbarhet och solidaritet.

302

303 Den rika världens arbets- och miljöbelastning har förskjutits till andras miljöutrymme
304 genom att produktionen förlagts i fattigare delar av världen. Den globala kapitalismen har
305 skapat enkelriktade resursflöden där mycket lite återförs till de länder och regioner som
306 exploateras. Dessa bevarar en global maktordning och förvägrar miljarderna människor
307 grundläggande behov. På samma sätt flyttas resurser från landsbygden till
308 storstadsregionerna. Vänsterpartiet vill se ett rättvist miljöutrymme där produktionen utgår
309 från solidariska utbyten och lokala förutsättningar. Vi behöver leva på ett sådant sätt att
310 resursförbrukningen inte tvingar andra att använda mindre, nu eller i framtiden. Individens
311 miljöutrymme speglar också klassamhället där höginkomsttagare förbrukar mer resurser
312 och står för högre utsläpp än vad låginkomsttagare gör. Destruktiva könsnormer gör att
313 män i högre grad motsätter sig nödvändiga förändringar och tar ett större miljöutrymme i
314 anspråk än vad kvinnor gör. Därför går den ekologiska omställningen hand i hand med den
315 socialistiska, feministiska, antirasistiska och anti-imperialistiska kampen.

316

317 Produktionen behöver ställas om radikalt, vilket kräver stora investeringar i nya
318 anläggningar och ny teknik som kan ersätta det gamla. Stora delar av kapitalet har mycket
319 att förlora på det grundläggande som skiftetforskningen visar att världen behöver.
320 Effekterna av krisen är oöverblickbara, men innebär definitivt drastiskt förändrade
321 förutsättningar. Det är inte i första hand temperaturhöjningar, ökenutbredning eller extremt

322 väder som utgör de viktiga förändringarna. Det är de sociala relationerna och fördelningen
 323 av makt och resurser som kommer att förändras. Om krisen besvaras med demokratiska
 324 verktyg i syfte att skydda och utveckla hela samhället, eller för att istället gynna det lilla
 325 fåtalet kapitalägare, är den avgörande frågan. Därför är en socialistisk samhällsutveckling i
 326 praktiken helt avgörande för att skydda ekosystemen.

327
 328 När allt fler aspekter i vår tillvaro gjorts till varor på en marknad förknippas också livskvalitet med
 329 individens konsumtion, vilket bidrar till uppfattningen om att välstånd står i konflikt med en
 330 omställning som minskar vårt avtryck. Genom att samtidigt bygga ut gemensamma samhällstjänster
 331 kan vi omdefiniera personligt välstånd till att utgå från offentlig välfärd som kan garantera en mer fri
 332 och hållbar tillvaro för alla. För att omställningen ska kunna drivas med brett stöd och legitimitet,
 333 behöver den förenas med en tydlig riktning mot ökad jämlikhet och ett samhälle som är bättre för oss
 334 alla.

335
 336

337 **Rasism och antirasism**

338
 339 Vi lever i en rasistisk global världsordning. Rasistiska strukturer finns också i det svenska samhället. I
 340 byggandet av det gemensamma och jämlika samhället är det antirasistiska arbetet en av
 341 Vänsterpartiets viktigaste uppgifter. Den rasistiska strukturen står i direkt motsättning till idéer om
 342 allas lika värde och rätt till delaktighet i demokratin.

343
 344 Rasism bygger på två skilda logiker som i varierande grad vävs samman i verkligheten: exploatering
 345 och exkludering. Rasismen bygger på processer av rasifiering, det vill säga hur grupper av människor,
 346 många (men inte alla) invandrade eller barn till invandrade, åtskiljs genom biologiska och kulturella
 347 konstruktioner och praktiker och görs till annorlunda, mindre värda och underordnade.

348
 349 Dagens rasistiska strukturer är dels ett resultat av rättfärdigandet av kolonialismens och
 350 imperialismens utplundring av naturen och utsugning av människor. Dels är det en effekt av hur stater
 351 använt tankar om ett homogent folk och utestängandet och underordnandet av de andra genom
 352 övergrepp och förtryck, bland annat av nationella minoriteter och ursprungsbefolkningar. Även om
 353 användandet av ord som ras minskat så lever rasismens huvuddrag kvar genom föreställningar om ras,
 354 ofta uttryckta i mer diffusa former genom begrepp som etnicitet och kultur.

355
 356 Den exploaterande rasismen tar sin utgångspunkt i en nedvärdering av de andra för att möjliggöra
 357 exploatering. Den exploaterande rasismen verkar såväl direkt som indirekt i lagstiftning, men först och
 358 främst genom institutionella processer inom arbetsmarknaden och bostadsmarknaden, men även inom
 359 välfärdsinstitutioner. Nyliberalismen har på många sätt gått hand i hand med den exploaterande
 360 rasismen i sitt sökande efter att förbilliga arbetskraften. Migrationslagstiftning innebär alltmer att
 361 invandrade tvingas sälja sin arbetskraft till löner och arbetsvillkor som är betydligt sämre än andras. I
 362 Sverige, liksom i många andra europeiska länder, har rasistiska strukturer gjort att klassamhället fått
 363 en rasifierad skiktning.

364
 365 Den exkluderande rasismen tar sin utgångspunkt i en tankefigur där rasifierade grupper hotar
 366 samhället såväl kulturellt som ekonomiskt. Genom att se kulturer som närmast oföränderliga
 367 återskapas en tanke om ras. Den exkluderande rasismen uttrycks först och främst genom en praktik
 368 baserad på segregering och uteslutning. I sina mer aggressiva former används våld och i extrema fall
 369 utrotning. De högerextrema, rasistiska och fascistiska organisationer och partier som växt sig starkare i
 370 Europa kännetecknas först och främst av en exkluderande rasism. I Sverige yttrar sig den
 371 exkluderande rasismen dels i misshandel, förföljelser och trakasserier, dels i olika former av
 372 diskriminering.

373
 374 Rasism kan bekämpas genom en medveten antirasistisk politik som förs på flera plan samtidigt. En
 375 framgångsrik antirasism förutsätter att de som på olika sätt utsätts för rasism får utrymme att

376 tillsammans med övriga progressiva rörelser bedriva en systematisk kamp mot rasism, parallellt med
 377 vår kamp mot kapitalism och patriarkatet. Men människors värderingar påverkas också av de normer
 378 som anges i bland annat utrikespolitik och asyltagstiftning. Därför är arbetet för en human
 379 flyktingpolitik också ett antirasistiskt arbete.

380

381 För att antirasismen ska vara långsiktigt framgångsrik behöver den innebära konkreta
 382 samhällsförändringar som bygger in gemensamma intressen mellan människor med olika bakgrund.
 383 Arbetet för full sysselsättning, trygghet för löntagarkollektivet och en generell välfärd som omfattar
 384 alla samhällets invånare är därför strategiskt viktigt också ur ett antirasistiskt perspektiv.

385

386

387 **Vänsterpartiet – ett förändrande parti**

388

389 Att vara med i Vänsterpartiet är att vilja ta vara på sina egna möjligheter att bidra till ett
 390 jämlikare och friare samhälle. I vår organisation möts medlemmarnas erfarenheter och
 391 idéer, erfarenheter som kan vara mycket olika men som tillsammans blir till politiska
 392 insikter om hur vi vill leva och hur vi kan forma framtiden.

393

394 Precis som det samhälle vi vill ha är Vänsterpartiet en gemenskap där varje människas egna
 395 erfarenheter, perspektiv, förslag, idéer och viljor ryms. Sammantaget har Vänsterpartiets
 396 medlemmar tusentals enskilda erfarenheter av att bygga solidaritet, skapa trygga
 397 sammanhang, bryta upp orättfärdiga situationer och frigöra sig själva och andra från de
 398 begränsningar som samhällets orättvisor skapar. Det är när dessa erfarenheter delas och
 399 utforskas, genom träffar, diskussion och debatt, som Vänsterpartiets politiska idéer blir till.
 400 Gemenskap i förtroende – det demokratiska arbetssättet – är det som gör Vänsterpartiet
 401 framgångsrikt. Vår styrka kommer ur förankring i breda lager av befolkningen, vårt
 402 förtroende hos viktiga samhällsrörelser och vår förmåga att mobilisera för förändring.

403

404 Tillit och respekt för varandra är avgörande. Vänsterpartiet är av nödvändighet en
 405 demokratisk organisation, eftersom vi annars går miste om vår enda resurs – de människor
 406 som stödjer och deltar i vårt arbete. Därför bygger vårt arbete på respekt, förtroende och
 407 tillit mellan medlemmar och förtroendevalda. Vi har inga färdiga ritningar för ett
 408 socialistiskt, feministiskt och antirasistiskt samhälle på ekologisk grund.

409

410 Vänsterpartiet agerar såväl inom som utanför de parlamentariska församlingarna i riksdag,
 411 kommuner och regioner för att förändra samhället i en progressiv riktning. Vårt
 412 parlamentariska arbete är en konkret och viktig väg till framsteg, stora som små. Vi
 413 samarbetar med andra och ingår i styrande majoriteter när det innebär att samhället går att
 414 förändra i riktning mot våra mål. När så inte är fallet går vi i opposition. Samhällsrörelser
 415 utanför de parlamentariska församlingarna påverkar möjligheten till politisk förändring.
 416 Därför är vår organisation utanför parlamenten lika viktig som vårt arbete i riksdag och i
 417 region- och kommunalförsamlingar. Därför är vår organisation på landsbygden lika viktig
 418 som vårt arbete i storstäder. Vi är en del av, och arbetar sida vid sida, i Sverige och
 419 internationellt, med rörelser som verkar för jämlikhet, frigörelse och utveckling.
 420 Tillsammans med dessa rörelser kan vi tvinga fram bättre politik. Det är genom djupa och
 421 ömsesidiga allianser som vi når framgångar. Vi strävar efter att organisera och aktivera
 422 människor i sina bostadsområden, i sina skolor och på sina arbetsplatser. Vänsterpartiet är
 423 rörelsernas röst i parlamenten.

424

425

426

427 **PRINCIPER FÖR VÄNSTERPARTIETS POLITIK**

428
429 I det kommande avsnittet beskriver vi principer för Vänsterpartiets politik. I avsnittet lyfts
430 områden som vi bedömer som särskilt viktiga för att möjliggöra våra målsättningar om ett
431 jämlikt samhälle – både utifrån utvecklingen i Sverige som i världen i övrigt.

434 **Den generella välfärden**

435
436 Framväxten av den generella välfärden är tillsammans med den politiska demokratin arbetarrörelsens
437 viktigaste landvinning i Sverige. Utan facklig och politisk kamp för att omfördela resurser i samhället
438 hade framväxten av den offentliga välfärden inte varit möjlig. De senaste decenniernas nedmontering
439 av välfärden har tillsammans med kommersialiseringen av viktiga välfärdstjänster inneburit ökade
440 klasskillnader och försvagat kvinnors ställning.

441
442 Utbyggnaden av den offentliga sektorn i mitten av nittonhundratalet innebar att kvinnors positioner
443 flyttades fram. Arbete som kvinnor tidigare hade utfört oavlönat i hemmet blev till en angelägenhet för
444 hela samhället. Detta innebar att arbetsmarknaden öppnades upp för kvinnor, vilket i sin tur medförde
445 en minskad ekonomisk beroendeställning till män. Ännu idag utgör förskolan och äldreomsorgen
446 viktiga feministiska landvinningar som, på grund av traditionella könsroller och den samhälleliga
447 arbetsdelningen mellan män och kvinnor, stärker kvinnors ställning i arbetslivet.

448
449 Vänsterpartiet slår vakt om och vill utveckla den generella välfärden. Den gör livet friare för den
450 enskilda individen och ser till att samhället som helhet blir jämlikare. Vi har en bred syn på välfärden.
451 Den omfattar skola, vård och omsorg, men också kultur och möjlighet till en aktiv fritid. Välfärden
452 rymmer allas rätt till ett bra boende, en välfungerande kollektivtrafik och möjligheten att leva gott som
453 pensionär efter ett långt arbetsliv. Den inbegriper socialförsäkringarna och tillgången till kostnadsfri
454 högre utbildning. Välfärden ska finansieras solidariskt genom ett progressivt skattesystem och
455 användas för att motverka orättvisor som skapas av klassamhället och könsmaktsordningen.

456
457 Vänsterpartiet går i första ledet för att försvara välfärden från kommersialisering och
458 privata vinstintressen. I motsats till det konstanta effektiviseringsstryck som stora delar av
459 välfärdssektorn står under, lyfter vi fram att resurserna behöver öka i samma takt som
460 behoven. Möjligheten till inflytande över arbetsvillkor och innehåll i arbetet måste öka för
461 de anställda i offentlig sektor. Marknadsorienterade styrmodeller, köp och sälj-system och
462 detaljerade krav på rapportering och uppföljning ska ersättas av tillit till professionerna.

465 **Makt och inflytande i arbetslivet**

466
467 Rikedomar och välstånd skapas genom människors arbete i samspel med naturen. Arbete
468 ger möjlighet till delaktighet i samhällslivet, såväl individuellt som kollektivt och egen
469 försörjning är grunden till personlig frigörelse. Samtidigt tar sig maktförhållanden
470 grundade i kapitalismen, könsmaktsordningen och rasistiska strukturer tydliga uttryck i
471 lönearbetet och reproduceras sedan i samhället i stort. Under lång tid har vi sett en
472 förskjutning av makt från arbete till kapital, som bland annat visar sig i sjunkande
473 löneandel, högre arbetslöshet och ökad otrygghet. Att vända denna utveckling är en central
474 uppgift för Vänsterpartiet.

475
476 Fackföreningsrörelsen har en avgörande betydelse för att flytta fram löntagarkollektivets
477 positioner. Det är genom sammanhållning och organisering som arbetarklassen kan
478 påverka sina villkor i arbetslivet och förändra samhället. Vänsterpartiet arbetar aktivt för att
479 det ska bli fler arbetare inom politiken.

481 Vi värnar förhandlingsmodellen på arbetsmarknaden och ser kollektivavtalet som ett
 482 avgörande instrument för att värna löntagarnas intressen. Idag måste kollektivavtalet
 483 försvaras mot arbetsgivare som försöker undergräva dessa och mot den villkorspress som
 484 kommer från utstationerad arbetskraft som utnyttjas med sämre villkor. Konflikträtten
 485 behöver utvidgas och arbetet mot otrygga anställningsvillkor intensifieras.
 486 Tillsvidareanställningen som faktisk norm på arbetsmarknaden måste återupprättas och
 487 bemanningsföretag förbjudas. Inget försvagar löntagarkollektivet så mycket som hög
 488 arbetslöshet. Efter nittiotalskrisen har arbetslösheten permanenterats på en hög nivå i
 489 Sverige. Vänsterpartiets uppfattning är att full sysselsättning därför ska vara den
 490 övergripande målsättningen för den ekonomiska politiken.

491
 492 Inget försvagar löntagarkollektivet så mycket som hög arbetslöshet. Sedan nittiotalskrisen
 493 har arbetslösheten i Sverige gjorts permanent på en hög nivå. Vänsterpartiets uppfattning är
 494 att full sysselsättning ska vara den övergripande och överordnade målsättningen med den
 495 ekonomiska politiken. Det betyder att andra mål, som exempelvis prisstabilitet och
 496 överskott i statens budget, är underordnat kampen för allas rätt till ett arbete. För att stärka
 497 de arbetandes ställning måste därutöver anställningsskyddet försvaras och kampen mot
 498 otrygga anställningar intensifieras. Detta gäller särskilt i kvinnodominerade yrken där
 499 otryggheten ofta är som störst.

500
 501 Arbetsmarknaden fortsätter idag att vara hårt strukturerad av en arbetsdelning som grundas
 502 på kön och rasifiering. Löner och arbetsvillkor i kvinnodominerade yrken är sämre än i
 503 mansdominerade. Arbetslivet måste möjliggöra ett jämställt föräldraskap och kvinnors
 504 pensioner måste höjas. Förändringar som bryter undervärderingen av kvinnors arbete är
 505 centrala delar i en feministisk politik och måste åstadkommas genom såväl direkta reformer
 506 som strukturella förändringar på arbetsmarknaden. Personer med utländsk bakgrund,
 507 speciellt från det globala syd, används alltmer som en reservarmé, en murbräcka för att
 508 försämra arbetsvillkoren och lönerna.

509
 510 Arbetsdagens längd och arbetstidens förläggning har alltid varit stridsfrågor på
 511 arbetsmarknaden. Arbetstiden har inte förkortats i samma takt som produktiviteten har
 512 ökat. Istället har arbetsgivarna tillskansat sig en större del av värdet av produktionen.
 513 Vinstandelen har under de senaste trettio åren ökat kraftigt på löneandelens bekostnad.
 514 Med en kortare arbetsdag ökar tiden till fritid, hemarbete och vila. Vänsterpartiet vill se en
 515 generell arbetstidsförkortning till sex timmars arbetsdag med bibehållen lön. Vänsterpartiet
 516 verkar för att arbetare inom plattformsekonomin, affärsverksamhet som drivs genom
 517 digitala plattformar, ska ges de rättigheter som tillkommer löneanställda, och vill även
 518 skapa förutsättningar för att organisera sig fackligt.

519
 520

521 **Utveckla tekniken**

522
 523 Vänsterpartiet vill se en teknikutveckling fri från kapitalismens begränsningar. Vi vill gå
 524 mot en värld där den kunskap vi utvecklar kan användas fritt, oavsett om det handlar om
 525 läkemedel, programvara eller den teknik som världen behöver i sin omställning. En början
 526 på det är principen om att det vi finansierat tillsammans också ska kunna användas fritt av
 527 alla.

528
 529 Kapitalet försöker tvärtom hantera kunskap som en vara. I praktiken betyder det att
 530 kapitalet försöker låsa in kunskap i varje led av utvecklingen. Forskning och utveckling
 531 splittras på olika företag, där principen om samarbete ersätts av företagshemligheter.
 532 Digitala tjänster organiseras för största möjliga monopolställning. Immateriellt ägande, till
 533 exempel patent, varumärke, och goodwill, blir en allt mer betungande juridisk överbyggnad
 534 på produktionen.

535

536 Kapitalets inflytande över investeringarna betyder också att resurserna förläggs där det går
537 att göra kortsiktig vinst, istället för där de långsiktiga samhällsekonomiska behoven finns.
538 Investeringarna i forskning och utveckling är för låga, eftersom bara en liten del av nyttan
539 av dem fångas upp i form av företagsekonomiska vinster. Vänsterpartiet driver på för stora
540 gemensamma investeringar i den teknikutveckling Sverige och världen behöver för att
541 hantera de stora utmaningar vi har framför oss. I dagens globala produktion sker en stor del
542 av utvecklingen på bekostnad av billig arbetskraft och naturresurser i fattigare delar av
543 världen. När tilltro till teknikens potential förbiser sociala och materiella faktorer riskerar
544 den att fördjupa de orättvisa maktförhållanden som förutsätter den.

545

546 Idag ser vi att den tekniska utvecklingen används för att genom plattformsekonomi och nya
547 logistiska tekniker skapa alltmer osäkra anställningar, och för att förvandla arbetare till
548 egenanställda utan rättigheter som tillkommer löneanställda.

549

550 En teknikutveckling som drivs på rätt grunder har stora möjligheter att frigöra oss från
551 enformiga och slitsamma arbetsuppgifter. Vi kan sänka förbrukningen av naturresurser och
552 fasa ut fossilberoendet. Vi kan bygga ett samhälle där möjligheterna att förstå sin omvärld
553 och vara en del av demokratiska rörelser är enklare än någonsin. Därför är skiftet till en
554 teknikutveckling för alla en nyckelfråga för framtiden.

555

556

557 **Gemensamt ägande och ekonomisk demokrati**

558

559 Den ekonomiska maktkoncentrationen är större än någonsin tidigare och har underblåsts av en
560 förskjutning av ägandet från offentligt till allt mer av privat, institutionellt och utländskt ägande. En
561 demokratisering av ekonomin måste därför innebära att det gemensamma ägandet ökar, men samtidigt
562 måste också det gemensamt ägda förvaltas aktivt för att uppnå vidare samhällseliga mål som ökar
563 arbetares och tjänstemäns välfärd och inflytande över sitt arbete.

564

565 Vänsterpartiet anser att viktig samhällsservice bör ägas gemensamt. Särskilt betydelsefullt är det
566 gemensamma ägandet inom ekonomins nyckelsektorer så som transportsystem och kommunikationer,
567 finansiell sektor, bostäder, energiförsörjning och välfärd. Resurser som mineraler, malm och metaller
568 är till sin natur gemensamma och ska därför ägas gemensamt och brytas med hänsyn till det
569 gemensammas och naturens bästa.

570

571 Gemensamt ägande kan vara statligt – men också kommunalt, eller utövas via kollektiva fonder eller
572 konsument- och producentkooperativ. Vänsterpartiets syfte med att omfördela ägandet är att skapa
573 jämlika livsvillkor och möjliggöra demokratisk användning av resurser som skapats gemensamt. Samt
574 för att effektivt hantera gemensamma angelägenheter, så som klimatkrisen och alla barns rätt till en
575 bra utbildning. Finanskapitalets makt måste brytas genom regleringar och ökad demokratisk kontroll.
576 Vänsterpartiet vill se en lag om bankdelning. Det innebär att bankernas finansiella spekulation skiljs
577 från ordinarie in- och utlåning till privatpersoner och företag. På sikt bör bankväsendet i helhet
578 förstatligas. Finanskapitalet har alltmer tagit över kontrollen över skapandet av pengar, vilket
579 ytterligare förstärker kapitalets makt. Vänsterpartiet vill att staten ska återta makten att skapa pengar
580 genom reglering av kreditexpansionen.

581

582 Samhällsägda företag ska ha en demokratiskt beslutad ägarstrategi där samhällsnyttan och
583 medborgarnas bästa står i centrum. Dessa företag ska vara föredömen när det gäller de anställdas
584 deltagande i företagets förvaltning och ledning. Det ska finnas ett arbete mot könsmaktsstrukturen.
585 Inom den offentliga sektorn behöver inflytandet öka för såväl anställd personal som för verksamhetens
586 brukare. Näringslivsinspirerade styrsystem ska ersättas av tillit till professionerna.

587

588 Redan idag är det gemensamma ägandet större än vad många inser. Genom pensionsfonderna äger
 589 svenska folket en betydande del av börsbolagen. Detta kapital ska användas för att motverka
 590 spekulaton, utveckla näringslivet och stärka de arbetandes ställning, såväl på ett samhälleligt plan
 591 som i de enskilda företagen. Den kollektiva kapitalbildning som sker genom pensionsfonderna ska
 592 användas för att bygga ett ekologiskt och socialt hållbart samhälle.

593

594 För att ekonomin ska demokratiseras behöver relationen mellan ägande och makt
 595 försvagas. Detta kan göras genom att stärka de arbetandes inflytande också i det privatägda
 596 näringslivet. Viktiga förutsättningar för detta är en stark arbetsrätt och en stark
 597 fackföreningsrörelse som driver sina medlemmars intressen. Möjligheten till inflytande
 598 över arbetets organisering och verksamhetens inriktning behöver öka. Vinstgivande företag
 599 som lägger ner sin verksamhet ska inte tillåtas smita från de långsiktiga sociala, ekologiska
 600 och ekonomiska effekter sådana beslut får. Det bör vara möjligt för anställda att ta över
 601 lönsam produktion som ägaren vill lägga ned.

602

603

604 **Hela landet måste få leva**

605

606 För Vänsterpartiet är arbetet för ett Sverige som håller ihop en principiellt viktig fråga. Under de
 607 senaste decenniernas marknadsliberala utveckling har klyftorna mellan land och stad ökat. Detta har
 608 delvis varit en process som har drivits på av politiska beslut som har minskat servicen till invånare på
 609 landsbygden, men utvecklingen har också sin grund i en kraftig urbaniseringstrend som har förstärkts
 610 genom ekonomisk strukturomvandling. Eftersom ekonomiska resurser är ojämnt fördelade också
 611 geografiskt innebär en politisk utveckling där skatterna sänks för höginkomsttagare och fler delar av
 612 samhällslivet kommersialiseras att staden gynnas på landsbygdens bekostnad.

613

614 Inte bara landsbygden utan stora delar av städerna – förorter och andra områden som angränsar till
 615 stadskärnor – utarmas också. Storstäderna är segregerade och handel och samhällstjänster koncentreras
 616 till innerstäder och kommersiella center. Utvecklingen fördjupar segregationen, försämrar tillgången
 617 till samhällsservice och leder till ineffektiva och tidsödande transporter av varor och människor samt
 618 större utsläpp. Vänsterpartiet agerar för en stadsplanering och regionalpolitik där hela städer och
 619 storstadsregioner inkluderas.

620

621 Den geografiska ojämlikheten mellan stad och landsbygd behöver mötas med både
 622 strukturella ekonomiska förändringar och en politik för att bevara och utöka både privat
 623 och offentlig service på landsbygden. Som exempel på det förstnämnda kan statlig
 624 investeringspolitik användas för att skapa arbeten inom ny, hållbar industri utanför
 625 storstadsregionerna. En ekonomisk politik som ökar den sociala jämlikheten skulle
 626 tillsammans med en ökad ekonomisk omfördelning mellan kommuner och regioner bidra
 627 till att stärka landsbygdens möjligheter till utveckling. Vänsterpartiet slår vakt om
 628 tillgången till skolor, primärvård och offentliga myndigheter också utanför städerna.

629

630

631 **Alla människors lika värde**

632

633 För Vänsterpartiet är alla människors lika värde en grundläggande utgångspunkt som vi vill
 634 förverkliga också i praktiken. Mänskliga rättigheter innebär varje individs rätt att få leva
 635 som en hel och odelbar människa. Beroende på klasstillhörighet, könsidentitet, könsuttryck,
 636 sexuell läggning, etnicitet, ålder, religion, funktionalitet eller modersmål kan kampen för
 637 detta behöva föras i såväl större som mindre intressegemenskaper.

638

639 Sverige har förbundit sig att skydda och stärka de nationella minoriteternas rättigheter till
 640 identitet, språk, kulturarv och religion. Men mycket återstår att göra. Möjligheten att
 641 använda det egna språket i kontakt med myndigheter bör utökas och gälla alla talare av ett

642 nationellt minoritetsspråk, oavsett var i landet de bor. Utbildningen i, på och om de
 643 nationella minoritetsspråken, samt om de nationella minoriteternas kultur och kulturarv,
 644 bör utvidgas, liksom möjligheten till vård och omsorg av personal som talar det egna
 645 modersmålet. Samer är Sveriges ursprungsbefolkning och har historiskt utsatts för
 646 oförrätter av den svenska staten. Sametingets självbestämmande bör förstärkas och Sverige
 647 ska ratificera konventionen ILO 169 om ursprungsfolks och stamfolks rättigheter.

648

649 Alla människor ska ha samma rättigheter och samma chans till delaktighet, oavsett sexuell
 650 läggning eller könsidentitet. Ingen diskriminering eller särbehandling av personer med
 651 andra könsidentiteter kan accepteras i ett demokratiskt samhälle. Det innebär till exempel
 652 att äktenskapslagstiftning, arvsrätt och familjerätt ska behandla alla lika. Heteronormen –
 653 den norm som ser heterosexualiteten som både naturlig och önskvärd – innebär
 654 osynliggörande och utanförskap för många människor och skapar och befäster fördomar.
 655 Inom utbildning, vård, näringsliv och rättsväsende måste kunskaperna i trans-, icke-binära
 656 och queera personers villkor öka. Målet är att var och en ska kunna få del av samhällets
 657 tjänster på lika villkor oavsett kön, könsidentitet eller sexuell läggning.

658

659 Alla människor ska ha rätten att vara delaktiga i samhället, bli bemötta för den person de
 660 är, vara jämställda föräldrar, kunna utbilda sig, ha arbete och försörjning, kunna använda
 661 kollektivtrafik och ha en aktiv fritid. Diskriminering får inte förekomma på grund av
 662 normbrytande funktionalitet. Människor med normbrytande funktionalitet har idag som
 663 grupp sämre hälsa och högre arbetslöshet, är fattigare och stängs ute från viktiga delar av
 664 samhället på grund av bristande tillgänglighet och fördomar. Samhällets alla delar behöver
 665 göras tillgängliga, rätten till arbete och försörjning stärkas och tillgången till personlig
 666 assistans och LSS-insatser utvecklas. Ett tydligt funktionshinderperspektiv ska finnas med
 667 inom alla politikområden.

668

669 Barn har specifika behov och kan inte alltid uttrycka dessa eller föra sin egen talan. Därför
 670 fastslås barns rättigheter i Barnkonventionen. Vänsterpartiets politik ska utformas så att
 671 barnens bästa kommer i första rummet.

672

673

674 **Internationell solidaritet**

675

676 För Vänsterpartiet är internationell solidaritet en viktig ledstjärna.
 677 Solidariteten grundas i en insikt om att det finns mer som förenar människor än
 678 vad som skiljer dem åt. I en globaliserad kapitalistisk värld kan sociala framsteg i ett land underlätta
 679 framsteg i kampen för rättvisa i andra länder. På samma sätt är ekonomiska reformer som utmanar
 680 kapitalets makt i ett enskilt land beroende av en internationell utveckling som går i samma riktning.
 681 Det är bara tillsammans över nationsgränserna som vi kan förändra hela världen.

682

683 De materiella förutsättningarna för en värld där alla har rätt och möjlighet till arbete och försörjning,
 684 utbildning och hälsa, social trygghet och ekonomisk jämlikhet har aldrig varit bättre än idag. Ändå
 685 består orättvisorna mellan den rika och den fattiga världen, och inom länder ökar klasskillnader och
 686 ojämlikhet. Den orättvisa världsordningen slår särskilt hårt mot kvinnor. En majoritet av dem som
 687 lever i extrem fattigdom är flickor och kvinnor. Ofta är möjligheten till utbildning och hälsa kopplad
 688 till kön och i krig och konflikter används sexualiserat våld som ett maktmedel. Reaktionära stater och
 689 rörelser använder våld och hot om våld mot kvinnor som ett sätt upprätthålla auktoritära system.

690

691 Vänsterpartiet ser att enda vägen till ett hållbart samhälle går genom att bygga ett värld baserad på
 692 internationell solidaritet. Asylrätten måste bygga på att människor som flyr får en rättssäker prövning.
 693 Vänsterpartiet arbetar för att Dublinkonventionen och principen om asylsökning i första EU-land ska
 694 skrotas. Människor ska själva få välja var de söker asyl. För etablering och integrering är permanenta
 695 uppehållstillstånd och en absolut rätt till familjeåterförening grundläggande. Den enskildes rätt till

696 familjeåterförening kan inte vara beroende av dennes ekonomiska förutsättningar. Lagen måste aktivt
 697 utformas så att såväl heterosexuella par som samkönade par har samma möjligheter att återförenas
 698 med sina familjer, vilket idag inte är fallet. Vänsterpartiet ser att etableringsmöjligheterna för personer
 699 som tvingats fly till Sverige är avsevärt större om de kan återförenas med sin familj på ett säkert sätt.
 700 Utlänningslagen måste vara en lag som utgår från humanitet och solidaritet. Sverige måste ha en
 701 migrationsrättslig lagstiftning som står sig över tid och som inte inskränks när den behövs som mest.

702
 703 Sambandet mellan det kapitalistiska systemet och rasismen syns tydligt i den globala arbetsdelningen
 704 och den imperialistiska exploateringen. Västvärldens rikedom är delvis skapat genom utarmning av
 705 den lokala och regionala miljön i utvecklingsländerna. Den globala kapitalismen har alltid byggt på en
 706 imperialistisk dimension där militär och politisk makt använts för att dominera vissa länder, till
 707 förmån för de dominerande ländernas ekonomiska behov. Idag spelar exempelvis kontroll över
 708 finansiella flöden, högteknologi, strategiska råvaror och massförstörelsevapen en avgörande roll för att
 709 upprätthålla denna imperialistiska ordning.

710
 711 Alla länder och regioner ska ges möjlighet att kontrollera sin produktion, sina finansiella flöden och
 712 sina naturresurser så att mer jämlika och socialt och ekologiskt hållbara ekonomier kan byggas upp.
 713 Under överskådlig tid behöver dock Nord föra över teknik och resurser till Syd och Öst för att
 714 möjliggöra en snabb klimatomställning och kompensera för den långa tid när värdeöverföringarna har
 715 gått åt andra hållet.

716
 717 Utvecklingen mot en multipolär värld har under det senaste decenniet inneburit ökade spänningar
 718 mellan stormakter. I inbördeskrig och regionala konflikter spelar stormaktsintressen många gånger en
 719 avgörande roll. Utvecklingen mot ökad risk för krig och konflikter mellan stormakter riskerar att
 720 förstärkas av den omfattande ekonomiska tyngdpunktsförskjutningen från Västvärlden mot
 721 Sydostasien. Vänsterpartiets uppgift är att i den svenska politiska debatten vara en röst för fred,
 722 diplomatiska lösningar och global nedrustning framför militärt våld och kärnvapen. Vår utgångspunkt
 723 är att folkrätten måste värnas och mänskliga rättigheter försvaras. Vi vill bevara den svenska militära
 724 alliansfriheten och förespråkar ett absolut förbud av svensk vapenexport till krigförande, icke-
 725 demokratiska och auktoritära stater. Vänsterpartiet verkar därför tillsammans med likasinnade för en
 726 upplösning av Nato och motsätter sig även den Europeiska unionens gemensamma säkerhets- och
 727 försvarspolitik.

728
 729 Trots sina brister är FN den viktigaste formen av internationellt samarbete mellan stater.
 730 För att en ny internationell ordning, grundad på hållbar utveckling, demokrati och
 731 mänskliga rättigheter, ska kunna förverkligas måste FN reformeras. Vänsterpartiet vill att
 732 FN demokratiseras och stormakternas dominerande ställning i säkerhetsrådet bryts. Vi vill
 733 stärka FN:s generalförsamling på bekostnad av säkerhetsrådet.

734
 735 Genom internationell solidaritet verkar vi för alla länders rätt till demokratisering och till
 736 social och ekonomisk utveckling. Vi eftersträvar en demokratisering av alla samhällen,
 737 vilket bland annat inkluderar omfattande sociala rättigheter, jämställdhet mellan män och
 738 kvinnor och rättigheter för HBTQIA+-personer och etniska minoriteter.

739
 740

741 **Europeiskt samarbete**

742
 743 Vänsterpartiets framtidsidé för Europa handlar om fred, hållbarhet och sociala framsteg. Vi
 744 vill se samarbeten mellan de europeiska länderna som frigör och underblåser människors
 745 möjligheter att leva fria och goda liv i Europa. Viktiga områden för samarbete är klimat,
 746 miljö, global solidaritet, mänskliga rättigheter och transporter. Vi menar att goda
 747 internationella samarbeten förutsätter transparens, självständighet och demokratiska
 748 strukturer för parterna på både europeisk och global nivå. Därför föredrar vi ömsesidiga
 749 samarbeten mellan länder och är motståndare till en överstatlig styrning av Europa.

750

751 Ett framtida progressivt europeiskt samarbete bör grundas på den europeiska konventionen
752 om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. Syftet med ett
753 sådant samarbete bör vara att gå i täten för klimatomställningen, utveckla demokratin,
754 stärka rättsstaten, bygga ut välfärden och öka de fackliga rättigheterna. Som ett av Europas
755 starkaste feministiska partier kan Vänsterpartiet bidra med mycket i kampen för kvinnors
756 och HBTQIA+-personers rättigheter. På områden som rör miljöfrågor och reglering av
757 finansiella marknader finns det särskilt stort behov av internationell koordinering. En sådan
758 kan till exempel uppnås genom bindande mellanstatliga minimiregler.

759

760 Den viktigaste målsättningen i Vänsterpartiets politik för Europa handlar om att minska
761 och sluta de regionala klyftorna mellan Västeuropa, Östeuropa och Sydeuropa. Dessa
762 klyftor har förstärkts genom EU-utvidgningen. EU förhindrar social och ekonomisk
763 utveckling i EU:s fattigare områden och tvingar miljontals människor att utvandra från
764 EU:s fattigare länder till de rikare, där de har färre sociala rättigheter och exploateras
765 hårdare än den inhemska befolkningen samtidigt som detta pressar löner och villkor i de
766 rikare länderna. Europas rika länder behöver bryta dagens självsvälts- och underbudspolitik
767 och investera sina överskott i en hållbar ekonomisk och social utveckling i hela Europa,
768 samtidigt som lönerna tillåts stiga.

769

770 Den Europeiska unionen har medfört ökad frihet att röra sig för människor, ökat utbyte
771 mellan länder, snabbare informationsflöden och tillgång till gemensamma system - men
772 dessa framsteg har ofta förutsatt att högerpolitik lagfästas, ekonomisk politik centraliserats
773 och att öppenhet och demokrati begränsats. Bland annat genom att storföretagens intressen
774 sätts före andra hänsyn, och genom att behandlingen av människor och stater utanför
775 unionens yttre gräns hårdnat.

776

777 För Vänsterpartiet är det självklart att det är möjligt och nödvändigt med internationella
778 och europeiska samarbeten som inte sker på bekostnad av länders möjlighet att föra en
779 progressiv politik. Klimatsatsningar, välfärd eller arbetsrätt ska kunna stärkas även när det
780 hindrar kapitalets fria rörlighet eller eurosamarbetets budgettvång. På dessa grunder är
781 Vänsterpartiet motståndare till unionen och agerar för att Europas och Sveriges utveckling
782 istället ska leda mot öppenhet, hållbarhet och utökade sociala rättigheter tillsammans med
783 samverkan, utbyte och fredssatsningar. Den auktoritära utvecklingen i flera medlemsländer
784 tillsammans med de sociala problem som åtstramningspolitiken har skapat innebär att
785 unionen befinner sig i ett allvarligt tillstånd där dess framtid är osäker. Vänsterpartiet vill
786 tillsammans med andra progressiva rörelser bidra till att hitta former för nya samarbeten
787 mellan Europas stater. Dagens europeiska union står i vägen för framväxten av sådana
788 samarbeten och därför anser Vänsterpartiet att unionen på sikt måste upplösas.

789

790 På områden där makt har överförts till EU från de nationella parlamenten verkar
791 Vänsterpartiet för en politisk utveckling i en riktning som överensstämmer med våra
792 värderingar. Som grundregel motsätter vi oss att EU ges beslutsrätt på nya områden. På
793 områden där progressiva framsteg kan vinnas genom beslut på EU-nivå måste en sådan
794 utveckling vägas mot de risker som finns med att EU ges inflytande över nya områden.

795

796

797 **Klimatkampen**

798

799 Klimatkrisen är den största utmaning som mänskligheten står inför. Redan idag möter vi
800 konsekvenserna av den globala uppvärmningen i form av mer extrema väderförhållanden,
801 svältkatastrofer och klimatflyktingar. Tiden vi har på oss att ställa om till ett
802 lågutsläppssamhälle är kortare än vad många tidigare har trott. För att omställningen ska

803 vara möjlig måste den ske organiserat och förenas med en utveckling mot ökad jämlikhet
804 och rättvisa.

805

806 Stora samhällsutmaningar innebär en möjlighet att bygga ett bättre samhälle än det
807 nuvarande. Samtidigt kommer en organiserad klimatomställning att innebära konflikter
808 med det fossilkapital som har ett egenintresse av fortsatt förbränning av fossila bränslen.
809 Den i kapitalismen inbyggda drivkraften till vinstmaximering har bidragit till att skapa
810 klimat- och resurskriser. För att stå emot kapitalets ingripande krävs en massrörelse med
811 folkliga påtryckningar underifrån. Vänsterpartiet söker aktivt stöd i och deltar i dess
812 uppbyggnad. Ekonomisk tillväxt måste i fortsättningen vara förenlig med ekologisk och
813 social hållbarhet.

814

815 Det privata ägandet av tekniska innovationer hotar utvecklingen av hållbara alternativ
816 globalt. På kort sikt är stora inskränkningar och förändringar av patenträtten prioriterade,
817 vilket också skulle utmana storföretagens intressen. Teknik som möjliggör förnybar energi
818 kan fasa ut fossila bränslen, ge möjlighet till effektiv livsmedelsproduktion, ett bättre
819 jordbruk och utbyggda transportsystem. Klimathot och miljöproblem är samhälleliga
820 problem och kräver strukturella politiska lösningar. Därför behövs en kraftfull
821 miljölagstiftning, ekonomiska styrmedel som bidrar till omställning, långsiktig
822 samhällsplanering och stora offentliga klimatinvesteringar. Klimatomställningen kommer
823 att innebära en bred omställning av hela samhället. Energiproduktion och
824 energiförbrukning behöver förändras och fossila bränslen fاسas ut. Transportsektorn står för
825 en betydande del av utsläppen. I städerna krävs det ökade satsningar på kollektivtrafik och
826 inrikesflyget bör i möjligaste mån ersättas av transporter över järnväg. Även
827 livsmedelsproduktionen behöver förändras så att utsläppen av växthusgaser minskar.
828 Genom politiska beslut och ett gemensamt ansvarstagande skapas förutsättningar för varje
829 individs möjlighet att bidra till hållbarhet.

830

831 De nödvändiga offentliga investeringar som krävs kan inte bara ses i termer av
832 infrastruktur utan också i global social utjämning. Vänsterpartiet agerar i solidaritet med de
833 arbetare och regioner som möjliggör förnyelsebara energitekniker världen över. Målet med
834 det internationella klimatarbetet är att begränsa den globala temperaturökningen till stabila
835 nivåer med så små mänskliga och ekologiska förluster som möjligt. Hindren för detta är
836 politiska. Därför krävs ett brott med den hittills misslyckade politiken och dagens
837 ekonomiska system. Vi behöver ett globalt klimatavtal med bindande utsläppsminskningar
838 som är förenade med sanktionsmöjligheter. Den rika världen har byggt sin utveckling och
839 höga levnadsstandard på en långsiktigt ohållbar förbrukning av jordens resurser. Ännu idag
840 står den rika världens konsumtion för större delen av utsläppen. Av just denna anledning
841 måste västvärlden gå före för att nå en internationell överenskommelse med bindande
842 utsläppsminskningar.

843

844 I klimatkampen aktualiseras frågan om civil olydnad allt mer. Vi behöver en mångfald av
845 strategier som driver på för att bryta politiska låsningar och som samtidigt aktivt utmanar
846 fossilkapitalets fortsatta förstörelse. Vi allierar oss med den offensiva klimatrörelsen och
847 ser civil olydnad som ett av flera viktiga verktyg i kampen om vår framtid.

848

849 Människan har ett särskilt ansvar för djurs livsvillkor och förutsättningar. All djurhållning
850 ska utgå från att djur är kännande varelser. Långa djurtransporter och onödiga djurförsök
851 ska avskaffas och så kallade djurfabriker samt pälsindustrin avvecklas. Dagens
852 köttkonsumtion, som leder till klimatförändringar, skövling av regnskog och
853 överutnyttjande av vatten, måste förändras till mer energieffektiv matkonsumtion baserad
854 på en ökad andel vegetabiliska produkter. Idag är antalet arter som utrotas varje år
855 hundratals gånger större än vad som är naturligt. Det är människors verksamhet som ger
856 upphov till denna utarmning av den biologiska mångfalden. Åtgärder måste genast sättas in
857 för att arter långsiktigt ska kunna fortleva i bestånd med tillräcklig genetisk variation.

858
859

860 **Hotet från högerpopulism, rasism och nyfascism**

861

862 Reaktionära stater och rörelser som öppet förnekar kvinnor och personer med andra
863 könsidentiteter och sexualitet mänskliga rättigheter och inte tvekar att upprätthålla den
864 patriarkala könsmaktsordningen med brutalt våld har stärkt sin ställning.
865 Högerextremistiska och rasistiska grupperingar har åter flyttat fram sina positioner, inte
866 minst i Sverige, övriga Europa och USA. Oavsett om de är öppet fascistiska eller döljer sig
867 bakom populism utnyttjar de människors rädsla i ett samhälle där trygghet och välfärd
868 raseras. Vi ser också hur starka ekonomiska intressen alltmer finner det ändamålsenligt att
869 alliera sig med högerextrema strömningar, en utveckling som hotar demokratin och
870 möjliggör en fascistisk utveckling.

871

872 Arbetet mot rasism och fascism kräver politisk bredd och folklig förankring. Vänsterpartiet
873 eftersträvar att vara en pådrivande del av en bred antirasistisk och antifascistisk rörelse
874 tillsammans med folkrörelser som kvinnorörelsen, fackföreningar och andra progressiva
875 krafter.

876

877 Rasistiska krafter försöker att måla upp skiljelinjer i samhället kopplade till kultur och
878 etnicitet. Vår strategiska målsättning är att marginalisera såväl rasistiska krafter som
879 rasistiska föreställningar. Därför är antirasistisk organisering och kamp mot
880 normaliseringen av rasism centrala delar av vår strategi. Den bästa försäkringen mot att
881 rasistiska krafter flyttar fram sina positioner är att bygga samhällen som håller ihop, där
882 rätten till arbete, bostad och välfärd garanteras alla. Vid sidan av detta krävs konkreta
883 reformer som attackerar den strukturella rasismen. Generella åtgärder mot arbetslöshet,
884 bostadsbrist och ojämlikhet är tillsammans med exempelvis åtgärder mot
885 bostadssegregationen och diskriminering på arbetsmarknaden viktiga inslag i en strategi för
886 att bekämpa den strukturella rasismen. I vårt arbete för rättvisa och solidaritet innebär detta
887 också att välfärdstjänster såväl som rättsväsendet måste organiseras på ett sådant sätt att de
888 inte reproducerar den strukturella rasismen i deras konkreta verksamhet. Frågor om
889 representation i samhället är viktiga för att bryta rasistiska föreställningar och
890 exkluderande.

891

892

893 **Till demokratin försvar och fördjupning**

894

895 För Vänsterpartiet har politiska fri- och rättigheter ett värde i sig själva. Föreningsfrihet,
896 yttrandefrihet och pressfrihet är tillsammans med ett oberoende rättsväsen avgörande
897 byggstenar också i det samhälle som vi vill skapa. I Sverige liksom i många andra länder
898 har demokratin vuxit fram hand i hand med en utveckling mot social rättvisa. Ett av
899 demokratin syften är att möjliggöra samhällsförändring. Demokratin har förutsättningar att
900 vara en avgörande motmakt till kapitalmakten. Den demokratiska principen om en person
901 en röst står i skarp kontrast till den ekonomiska makt som grundas på ägande av stora
902 företag.

903

904 När demokratin inte levererar förbättrade livsvillkor för folkflertalet ökar risken för att den
905 ifrågasätts. I många länder går det idag att se en auktoritär utveckling där demokratiska fri-
906 och rättigheter kringskärs och begränsas. Många gånger är det en reaktionär höger, ibland
907 med fascistoida drag, som försöker motverka möjligheten till folkligt inflytande. I en tid då
908 politiska fri- och rättigheter är under angrepp är det för arbetarrörelsen och vänstern en
909 viktig uppgift att försvara dessa. Demokratin måste både värnas och utvidgas.

910

911 Civil olydnad är en yttersta möjlighet för människor som saknar makt att på andra sätt
 912 försvara folkligt förankrade värden som mänskliga rättigheter och naturresurser. Civil
 913 olydnad grundar sig på principen om icke-våld och öppenhet. Kampen för demokrati kan
 914 inte skiljas från kampen mot orättvisor och ojämlikhet. Tron på politikens möjligheter
 915 måste återupprättas. Demokratin är mer än allmän rösträtt och formella friheter – den måste
 916 göras till folkets makt över samhället.

917
 918 Vänsterpartiet slår vakt om en demokratisk författning. Vi värnar folksuveränitetsprincipen
 919 och anser att medborgarnas vilja ska kanaliseras genom ett folkvalt parlament som tillsätts
 920 genom allmänna, fria och rättvisa val. Den offentliga maktutövningen ska vägledas av alla
 921 människors lika värde. Grundlagarna ska värna demokratin och människors rättigheter.
 922 Ändringar av grundlagarna ska beslutas av riksdagen men underställas folkets prövning i
 923 allmänna val eller i en särskild folkomröstning. Vänsterpartiet vill ersätta monarkin med en
 924 republikansk författning där statschefen tillsätts i demokratisk ordning. Religionsfriheten
 925 ska garanteras och staten ska vara sekulär, det vill säga inte ha några band till någon
 926 religion. Domstolarna ska vara självständiga. De ska inte ha politiska befogenheter och de
 927 ska själva stå fria från politisk maktutövning. Genom medborgerlig insyn, rättshjälp,
 928 offentlig debatt och granskning av rättstillämpningen ska allas likhet inför lagen garanteras.
 929

930 Vänsterpartiet eftersträvar att demokratin fördjupas. En sådan fördjupning måste både öka
 931 människors inflytande över den egna livssituationen och skapa större möjligheter för
 932 folkligt inflytande över samhällsutvecklingen. Den offentliga sektorn behöver
 933 demokratiseras. Marknadsinspirerade styrmodeller och kommersiell logik måste stå
 934 tillbaka till förmån för ett ökat inflytande för anställda och brukare. Vänsterpartiet värnar
 935 starka och självständiga folkrörelser som kan bidra till progressiva samhällsförändringar,
 936 och som själva stärker det folkliga inflytandet över samhällsutvecklingen. En fördjupad
 937 demokrati innebär också att vi slår vakt om den personliga integriteten och fundamentala
 938 principer i en rättsstat. Vänsterpartiet avvisar en särskild terroristlagstiftning och menar att
 939 våldsbrott ska lagföras inom ordinarie rättsramar. Vi är motståndare till politiskt
 940 motiverade organisationsförbud och anser att tortyrförbudet ska vara absolut, och att
 941 Sverige därför under inga omständigheter ska medverka till att människor riskerar att
 942 utvisas till tortyr eller annan omänsklig behandling.

943
 944

945 **Kultur och media**

946
 947 Kultur formar människans medvetande. Den innehåller berättelser, tankar och idéer som
 948 ligger till grund för hur vi tolkar vår omgivning och förstår samhället vi lever i. Den ger
 949 därför också möjlighet till egna uttryck och upplevelser. Kulturen är också en arena för
 950 samhällskritik och samhällsdebatt. Den kan vara ett verktyg för förändring och frigörelse,
 951 men också ett medel för att reproducera förtryckande maktstrukturer.

952
 953 Kulturen går inte att skilja från det samhälle som den skapas i. De maktstrukturer som finns
 954 i samhällslivet finns också i kulturen. Möjligheten till kulturella uttryck begränsas av klass
 955 och kön. Den reella tillgängligheten till kulturella upplevelser påverkas av såväl sociala
 956 som ekonomiska faktorer.

957
 958 Vänsterpartiets uppfattning är att kulturlivet ska vara brett i sitt innehåll och tillgängligt för
 959 alla. Syftet med samhällets kulturpolitik ska vara att skapa förutsättningar för detta – inte
 960 att styra kulturens innehåll. För att värna ett brett och tillgängligt kulturliv försvarar
 961 Vänsterpartiet betydelsen av samhällets kulturinstitutioner. Vi slår vakt om
 962 folkbibliotekens viktiga roll och betonar betydelsen av en tillgänglig kulturskola.
 963 Vänsterpartiet eftersträvar att kulturarbetare ska ha schyssta villkor och möjlighet att
 964 försörja sig på sitt skapande. Sverige har en stark folkrörelsetradition, att underlätta

965 organisering och gemensamma möjligheter till kulturella uttryck är därför också det en
966 viktig kulturpolitisk uppgift. Lika så att bevara och sprida den kultur som historiskt har
967 skapats inom och runt de breda folkrörelserna.

968

969 Det mediala landskapet har över tid blivit allt mer likriktat och kommersialiserat. Detta
970 gäller inte minst de stora mediehusen. Utifrån ett demokratiskt perspektiv krävs en
971 mångfald av kanaler för information, nyheter, samhällsdebatt och opinionsbildning. Staten
972 har genom presstödssystemet och public service en viktig roll för att skapa förutsättningar
973 för en sådan mångfald. För arbetarrörelsen och andra progressiva krafter är det en viktig
974 utmaning att själva skapa mediala strukturer och kanaler för att påverka samhällsdebatten
975 och det allmänna medvetandet.

976

977 Stora teknologibolag som tillhandahåller sociala plattformar på internet har under det
978 senaste decenniet fått en allt större makt över informationsflöden. Dessa står för en
979 avgörande infrastruktur för viktiga demokratiska funktioner, så som möjligheten till
980 yttrandefrihet och nyhetsförmedling. Andra medier är i växande utsträckning beroende av
981 dessa kanaler för att generera spridning av det de producerar. Utifrån ett demokratiskt
982 perspektiv behöver det finnas nya vägar för att reglera dessa teknologibolag och tjänsterna
983 de förmedlar.

984

985

986 **MED FÖRTROENDE MOT FRAMTIDEN**

987

988 Frigörelsekamp är lika självklart som det är kantat av motstånd och svårigheter, och
989 rörelsers styrka och kreativitet är sårbar. Förutom att vi konfronteras av de faktiska
990 materiella intressen som från början lett till de maktstrukturer vi vill övervinna, skapar
991 också ideologiska och kulturella faktorer en tröghet i hur förändringen ter sig. Att som
992 Vänsterpartiet arbeta demokratiskt medför att vägen till framsteg alltid kommer vara att
993 oförutsägbar. I själva verket är oförutsägbarheten en viktig och spännande del av vårt
994 arbete, eftersom den kommer av att vi vill bygga samhället inte bara för människor, utan
995 också av människor. Att vi vill arbeta så beror på tillit till människans skapande förmåga,
996 oavsett vilket samhälle som omger henne. Att bygga det förtroendet är en av vänsterns
997 långsiktiga huvuduppgifter. Det handlar om att bygga förståelse för varandras villkor och
998 perspektiv, och tillit till att var och en av oss gör det vi kan utifrån den situation vi är i. En
999 annan värld är nödvändig, en annan värld är möjlig.